

1.2 עיון בפסוק המלמד על עירוב תבשילין

הגמרא בבלי ביצה טו,א דורשת את מלאכות אוכל נפש מהפסוק של הכנות מאכלים לשבת שמות יתרו כח: זָכֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שלא ישכח השבת מחמת יו"ט החל בערב שבת ולכן עירוב תבשילין ע"י שעושה תבשיל מערב יו"ט ומוסיף עליו ביו"ט לשבת. רבא מערב יו"ט שני תבשילין אף שיכול להכין ביו"ט לשבת התנא לומד מהקרא (שם בשלח טז,ג) אֵת אֲשֶׁר-תֹּאמְרוּ אִפֹּי וְאֵת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בַשָּׂבָיִם לַעֲנִין עִירוּב תַּבְשִׁילִין (או הכנת תבשילין מעיו"ט לשבת) אמר רבי אלעזר מהלשון הכפול אִפֹּי ... בַּשָּׂבָיִם סמכו חכמים לעירובי תבשילין מן התורה, בישלת לפני היו"ט אתה יכול להמשיך ולבשל ביו"ט לשבת, אפית לפני היו"ט אתה יכול להמשיך ולאפות מיו"ט לשבת. מהראשונים סוברים שעירוב תבשילין צריך להיות מאפוי ומבושל. הרוגטשובר שאל לאדמור מבבוב זצ"ל ובקש דבר תורה מסכו המורנר סטיפלר חתן דברי חיים מצאנז ואמר לו בפסוק מדובר בשבת אז מה הלשון הכפול. ענהו, כתוב (שם בשלח טז,ג) שִׁבְתֹּן שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לַה' מִחֹר אֵת אֲשֶׁר-תֹּאמְרוּ אִפֹּי וְאֵת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בַשָּׂבָיִם. שִׁבְתֹּן על יו"ט שַׁבַּת-קֹדֶשׁ על שבת. מדובר בשבת אחרי יו"ט לכן אֵת אֲשֶׁר-תֹּאמְרוּ אִפֹּי וְאֵת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בַשָּׂבָיִם. צריך לעשות עירובי תבשילין כדי לאפות ולבשל מיו"ט לשבת. אמר לו בספר הישר לרבינו תם כתוב צריך לעשות ניקוד שִׁבְתֹּן שַׁבַּת-קֹדֶשׁ העמים כוונה לרבינו תם שהתכוון לעירובי תבשילין.

שִׁבְתֹּן שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לַה' – דרגא תביר טפחא מְחַר – אתנה, שִׁבְתֹּן שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לַה' – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, שעל כל אחד מהם חל אותו ענין או אותה הלכה. לַה' – טפחא, בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה מְחַר, היינו כל פרט בקבוצת הפרטים המרומזת בתבנית הטעמים של הקרא שִׁבְתֹּן שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לַה' – דרגא תביר טפחא, מאופיין בכך שיש לו המשך ב- מְחַר. היינו בערב יו"ט שחל ביום חמישי יש מְחַר של יו"ט ביום ששי. ליו"ט שחל ביום ששי יש מְחַר בשבת. ובגולה יש שני יו"ט ולי"ט הראשון יש מְחַר ביו"ט השני, ואם יו"ט השני חל ביום ששי יש מְחַר בשבת. ע"י עירוב התבשילין מערב יו"ט נמשך אל מְחַר שהוא יו"ט היתר הכנת צרכי אוכל נפש, אבל היתר זה מוגבל בטעם מלת מְחַר – אתנה, הגבלת ההכנה לכו ביום, והיתר הואיל שיבואו לו אורחים גם מוגבל לאופן שאפשר לאכול עוד באותו יום. אבל היות ועירוב התבשילין קיים הוא מאפשר הכנה עבור יום מְחַר הבא.

אֵת אֲשֶׁר-תֹּאמְרוּ אִפֹּי - מונח גרשיים רביע, כעין שני לימודי יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו יצא. ע"פ מכילתא – רבי אליעזר אומר ... שאינן רשאים לא לאפות ולא לבשל אלא אם כן עירבו שנאמר אֵת אֲשֶׁר-תֹּאמְרוּ אִפֹּי, אפו על אפוי, ובשלו על מבושל.

וְאֵת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בַשָּׂבָיִם - מהפך פשטא זקף-קטן וְאֵת כַּל-תַּעֲרֹף - פשטא זקף-קטן, פעמיים זקף בין שני קיסרים כעין בנין אב, כאן לימוד מעירוב תבשילים בשני תבשילים בשיעור סעודה, לכל סוגי עירוב – בתים, חצירות, תחומים באותה צורה – שיהיה מרכב משני דברים מאפה ותבשיל, ושיעורו מזון שתי סעודות.

וְאֵת כַּל-תַּעֲרֹף - מונח זקף-קטן בתיבה אחת ריבה וריבה את הכל, שכל עודף מיום יכול לשמש על בסיס עירוב תבשילין לשימוש ביום המחזר הַנִּחְיוּ לְכֶם לְמִשְׁמֶרֶת - דרגא תביר טפחא, הדרגא מצביע ומושך המיעוט, התביר טפחא מצביע על קבוצת פרטים (האפוי, המבושל) שעל כל אחד לעצמו חל האיפיון של עַד-הַבֶּקֶר. מתחייבת שמירת עירוב התבשילין מערב יו"ט עד לשבת, מפני שאובדנו או אכילתו קודם השבת ימנע הכנת צרכי נפש מיו"ט לשבת. עַד-הַבֶּקֶר - סלוק, מגביל המאפיין את שלפניו, חובת השמירה מיו"ט עד הבקר של שבת או שני יו"ט עד שבת.

1.3 עיון במה לומדים משניים עשר פסוקי יו"ט שבתוכנן נמצא הקרא כַּל-מְלֹאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשֶׂה

דיני יום טוב הכלליים הם דיני השביתה ואיסור המלאכה, שהם מצוות עשה ולא תעשה הקיימות בכל הימים טובים. עיקרי גדרי המלאכה או מצות השביתה אינם שונים ביום טוב מביום השבת. ביום טוב כבשבת ההגדרה הכוללת של "מלאכה" היא שכל פעולה שיש בה משום מעשה יצירה בחומר העשוי מתוך דעת וכוונה, הוא הקרוי "מלאכה מדין תורה".

ההבדל לענין שביתה בין שבת ליום טוב הוא בשני נושאים עיקריים. (א) חומרת הדברים, איסור מלאכה בשבת הוא מן החמורים באיסורי התורה (שם ב' לא,ד) מִחֻלְלֵיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי כָל-הַעֲשֵׂה בָהּ מְלֹאכָה וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב עֲמִיהָ: (לא,ט) כַּל-הַעֲשֵׂה מְלֹאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוֹמָת: כי עובר על אות קדושת עם ישראל, על אות הבריאה (חידוש העולם) ואילו ביום טוב אין איסור זה אלא מצות לא תעשה שעונשו לכל היותר במלקות. הבדל (ב) הוא במהות המלאכות האסורות, בשבת הן ל"ט מלאכות של עשיית המשכן ותולדותיהן, וביום טוב הותר בתורה (שם ב' לא,ט) אֲדָ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל-נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוֹ יַעֲשֶׂה לְכֶם: ובהגדרת חכמים מותרת ביום טוב "מלאכת אוכל נפש", מלאכות המשמשות לצורך הכנת מאכל ביום טוב, בגדרים העקרוניים והמעשיים המתבררים במסכת ביצה – היא מסכת יום טוב.

- פסוקי תורה המעידים על הבחנה בין מלאכת שבת ומלאכת צרכי נפש ביום טוב
4. ויקרא אמר כגז: ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו:
 5. ויקרא אמר כגז: והקרבנות אשר להן שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: פ
 6. ויקרא אמר כגז: וקראתם בעצמם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם לדורותיכם:
 7. ויקרא אמר כגז: כל מלאכת עבודה לא תעשו והקרבנות אשר להן: ס
 8. ויקרא אמר כגז: ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו:
 9. ויקרא אמר כגז: שבעת ימים תקריבו אשר להן ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבנות אשר להן עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו:
 10. במדבר פינחס כחז: ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו:
 11. במדבר פינחס כחז: וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: ס
 12. במדבר פינחס כחז: וביום השביעי בהקריבתם מנחה קדשה להן בשבעת ימים מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו:
 13. במדבר פינחס כטא: ובחדש השביעי באחד לחודש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו ויום תרועה יהיה לכם:
 14. במדבר פינחס כטב: ובחמשה עשר יום לחודש השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו ותחתם חג להן שבעת ימים:
 15. במדבר פינחס כטג: ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו:

השערות ותשובות חלקיות לענין ששה פסוקים בויקרא אמר ושישה פסוקים במדבר פינחס

- (א) לפי בבלי שבת מטב, שניים עשר פסוקי יום טוב שתוכנן כל מלאכת עבודה לא תעשו תורמים 12 מתוך 39 מלאכות שבת בבלי שבת מטב, הדור יתבי וקמיעיא להו: הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי? אמר להו רבי חנינא בר חמא: כנגד עבודות המשכן. אמר להו רבי יונתן ברבי אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא: כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה - ארבעים חסר אחת.
- הגמלים מלאכה מלאכת מלאכתו מופיעות 65 פעם בתורה ב-57 פסוקים, מהם 29 פסוקים הקשורים לשבת ויו"ט ובם 33 מופעים. הגמרא נשארת בתיקו לגבי אלו מלות מהמופיעים שאינם בקשר לשבת ויו"ט יש לכלול.
- דרך אחרת דורשת ממלת אלה כגון כמובא ב-פנים יפות שמות פרק כה הנה אחז"ל במה שאמרה התורה [שמ' יתרו כג] לא תעשה כל מלאכה והם ל"ט מלאכות הנזכרים במשנה בפ' כלל גדול [שבת עג א] הזורע והחורש וכו', ולמדו אלו המלאכות ממלאכת המשכן הם זרעו ואתם לא תזרעו וכו', כדאיתא בפרק במה תומנין [שבת מטב], וכיון שכבר נצטוו על מלאכות שבת במרה [שבת פזב], הוצרך משה לפרש להם כל המלאכות, שעדיין לא נצטוו על מלאכת המשכן, וכמו שכתבנו לעיל בפ' [שמ' יתרו יג] אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, ע"ש שכתבנו ש-אלה הדברים מרמז על ל"ט מלאכות שהוצרך לפרש להם כל מלאכה ומלאכה בפרטות, כל יום טוב פסוק אזהרה ופסוק אחד לעונש, אבל יש אומרים שאין חובה בשני פסוקים אלא מספיק פסוק אחד לאזהרה ולענישה.
- (ב) מה מיוחד לכל יום טוב שהוא לא צרכי אוכל נפש ומותר בו ויהיה אסור ביום טוב אחר.
- (ג) פסח אסור בקרבן תודה מפני לחמי חמץ שבין לחמי התודה. יש הדורש מכאן איסור תודה לכל יו"ט
- (ד) מילה בזמנה מפני הנאמר בה ביום השמיני ימול בשר ערלתו הרי היא דוחה את היו"ט כמו דחית שבת ויוה"כ
- (ה) לחם הפנים למאן דאמר שצריכים ללוש ולהיאפות מחוץ למקדש בו ביום הרי צריך היתר לאופים שאינם כהנים ולא יאכלו מהלחם הנאפה (מנחות צה, ב, ק, ב) והדבר נלמד ממלת [שמ' בא יב, טז] יעשה לכם
- (ז) שופר של ראש השנה הוא חכמה אבל נטילתו ביום טוב אחר וגם תקיעה בו הם איסור דרבנן. אם פלוני יקצה ארבע מינים למצוות קודם סוכות, האם יותר ליטלן, להריח אותם, לנענעם שלא לשם מצווה. – אין הקצאה קודם סוכות ולכן מותרים למשל בר"ה.
- (ח) השוחט נדבות ונדרים ביום טוב למאן דאמר שאסורים ביו"ט הכהן הזורק דמן עובר על שבות דרבנן.

תורה שלמה ויקרא כגד, [כח] בבלי ר"ה לבב, הוקשו כל המועדות כולן זה לזה דכתיב (ויקרא אמר כגד): אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר-תקראו אתם במועדים: ללמד כי הנאמר בפסח (ויקרא אמר כגז): ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם בא ללמד כי מקרא קדש בכל מקום בתורה כוונתו כל מלאכת עבודה לא תעשו: בכל המועדים, ויצאה מהם מלאכת אוכל נפש להיתר.

אפשר כי ע"ה הקשה מסוג כלשהו מהנאמר ביוה"כ שצריך פסוק לאזהרה ופסוק לעונש, נדרוש כי שני פסוקי שביעי של פסח ילמדו אזהרה (למשל וי' אמר) ועונש (במ' פינחס). הערה לבדיקה נוספת האם צריך עוד שני פסוקים

תורה שלמה [רנב] פינחס כטז, ס ובעשור לחודש השביעי הזה מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את-נפשתיכם כל מלאכה לא תעשו: בבלי יומא פאא...חמשה קראי כתיבי במלאכה, חד לאזרה דיממא, וחד לאזרה דליליא, וחד לעונש דיממא, וחד לעונש דליליא, וחד לאפנויי למגמר עינוי ממלאכה בין דיממא בין דליליא (כשם שמלאכה אסורה לאורך כל יוה"כ כל עניי אסור לאורך כל יוה"כ).

דבי רבי ישמעאל תנא: נאמר כאן עינוי, ונאמר להלן עינוי. מה הלן - לא ענש אלא אם כן הזהיר, אף כאן לא ענש אלא אם כן הזהיר. רב אחא בר יעקב אמר: יליף שבת שבתון משבת בראשית, מה הלן - לא ענש אלא אם כן הזהיר, אף כאן - לא ענש אלא אם כן הזהיר.

הערה הרב אייזלר (כולל ובחרת בחיים) ראה תוספות ישנים על הדף המעורר אותה שאלה על יום הלילה

תורה שלמה [רנב] נדרש מראשון של סוכות לחול המועד ויקרא אמר כגז: ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: ויקרא אמר כגז: שבעת ימים לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה (בבלי חגיגה יחא), ומפני שנדרשים המועדות זה מזה אז חול המועד פסח נלמד מחול המועד סוכות. (מ"ב) דורש מסמיכות הפסוק של יום ראשון של סוכות (וי' אמר כגז) כל מלאכת עבודה לא תעשו: לפסוק הבא המלמד על קרבנות שבעת ימי סוכות שזה בא ללמד על ימי מועד שהם אסורים במלאכה. יכול יהיו אסורים במלאכת עבודה (שהיו כמו חג עצמו) תלמוד לומר ויקרא אמר כגז, עוצרת הוא הוא אסור ב- כל מלאכת עבודה ואין ימי מועד אסורים ב- מלאכת עבודה: דברי רבי יוסי הגלילי. ופירש הח"ה ת"ל הוא, עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו מתוך עצרת הוא – זקף-קטן בתפקיד של שתיים לומדים על שני סוגי מלאכה בנוסף על מלאכת אוכל נפש: יש מלאכת עבודה ויש מלאכה של דבר האבד. ובחול המועד הותר מלאכה של דבר האבד.

נשארו הפסוקים פסח פינחס, שבועות אמר פינחס, ר"ה אמר פינחס, שמיני עצרת אמר פינחס

טט, השערה כי טעמי הקרא הבא בין היתר מהווים רישום מקוצר של מלאכות מותרות ואסורות ביו"ט - **כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ**
מתוך ל"ט המלאכות האסורות בשבת נגדיר קבוצה (ב) מלאכות אוכל נפש, ונגדיר קבוצה (א) כל המלאכות האחרות בכותרת **כָּל-**

מְלֶאכֶת עֲבֹדָה והן האסורות ביו"ט. בתחילה אין ביניהן דבר מקבוצה (ב).
קבוצה (ב) מלאכות אוכל נפש, יש מלאכות לטווח ארוך קבוצה (ג) האסורות ביו"ט (כגון קציר, טחינה, הנלמדים מפסוקים שונים,
מלאכות שאפשר לעשות מקודם ליו"ט כהכנת איטריות, כמכשירי אוכל נפש), יש מלאכות לטווח זמן מיידי המותרות ביו"ט קבוצה (ד)
(כגון מלישה והלאה, דיכת מלח, ברירה, לרבנן מכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשות מערב יו"ט, לרבי יהודה כל מכשירי אוכל נפש)
סיכום ביניים: כל ל"ט המלאכות הן (א) + (ב), ו-(ג) = (א) + (ד)

כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ – מרכא טפחא, מרבה על המלאכות של קבוצה (א). הקבוצה שממנה אפשר ליטול מלאכות ולהעבירם
למלאכות קבוצה (א), הוא קבוצה (ב) מלאכות אוכל נפש, היינו מקטינים קבוצה (ב) ע"י גריעת קבוצה (ג) מקבוצה (ב) וצירופה לקבוצה
(א)

סיכום ביניים: המלאכות המותרות ביו"ט הנמצאות ב-(ב) הן רק (ד), המלאכות האסורות ביו"ט הן (א) + (ג)

עכשיו נדון בקבוצה (ד) מלאכות אוכל נפש המותרות ביו"ט. נתבונן במשנה והגמרא הבאה:

(א) מתוך שהותר לצורך הותר שלא לצורך

בבלי ביצה יב,א משנה. בית שמאי אומרים: אין מוציאין לא את הקטן, ולא את הלולב, ולא את ספר תורה לרשות הרבים. ובית הלל מתירין.
גמרא. הני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבדימי: השוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה. אמר ליה: דאמר לך מני - בית שמאי היא, דאמרי: לא אמרינן
מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. דאי בית הלל - הא אמרי: מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך.

כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ - המלים מלמדות על איסור מלאכה,

לֹא תַעֲשׂוּ - מרכא (או מונח) סלוק (או אתנח), רבוי והגבלה. מגביל את הלא תעשה ומרבה את ההיתר:

רבוי: אפשר כי הטעמים מלמדים לרבות בהיתר של קצת מהמלאכות של קבוצה (ד) שנגדירן קבוצה (ה) בלשון חז"ל מתוך שהותר
לצורך הותר שלא לצורך. כגון הותרה הבערה לצורך אוכל נפש הרחוב ההיתר להדלקת נר או לחימום מים להציה (**בבלי ביצה יב,ב**),
מלאכת הוצאה מתוך שמוליד אוכל מוציא עמו ספר לרשות הרבים (**בבלי ביצה יב,א**). מתוך שהותרה שחיטה לצורך (**בבלי ביצה יב,א**),
הותרה שלא לצורך עם הגבלה (**בבלי ביצה כה,א**) **משנה**. בהמה מסוכנת לא ישחוט, אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי.
לעומת מליחה מועטה של עור אגב כזית בשר עליו שזה לא ממש מלאכת מעבד עור. לכן לא מתרבה מכאן.

ובירושלמי הגביל הבאת עורה בתנאי ששייר עמו איבר מהשחוטה כמובא ב-**חידושי הרשב"א בבלי ביצה כה,א** ... ומסתברא לי דאינו
נוטל את העור משום דעד כאן לא התיירו ב"ה (י"א א') אלא בשוחט מדעתו ל"ט כדי שלא ימנע משמחת י"ט והתיירו סופן משום
תחלתן אבל בשוחט את המסוכנת לא. ומיהו אפשר כיון דליכא אלא טלטול דרבנן לא חלקו. אבל בירושלמי דפרקיין גרסינן תני **אבל**
מביאה ע"ג עורה כיצד הוא עושה משייר ממנה אבר (זו) [אחד] ומביאה עמה.

(ב) הלכת הואיל להתיר בישול מיו"ט לשבת, **הערת** הרב ברס (כולל ובחרת בחיים) לרב חסדא בלי הואיל אבל ללא בישול מיו"ט לחול,
לרבה הואיל מיו"ט לשבת וגם לימוד לכל יו"ט בלי שבת אחריו

היות ויש עוד פסוקים פנויים בעלי התוכן **כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ** מוצעת השערה נוספת כי טעמי הקרא **לֹא תַעֲשׂוּ** מרמזים
להלכה מדאורייתא **הואיל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה** להתיר בישול מיו"ט לשבת

בבלי פסחים מו,ב איתמר, האופה מיום טוב לחול, רב חסדא אמר: לוקה, רבה אמר: רב חסדא אמר: רב חסדא אמר: לוקה, לא אמרינן
הואיל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה. רבה אמר: אינו לוקה, אמרינן **הואיל**. אמר ליה רבה לרב חסדא: לדיך, דאמרת לא אמרינן
הואיל - היאך אופין מיום טוב לשבת? אמר ליה: משום עירובי תבשילין. ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא? אמר
ליה: מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביום טוב, ורבנן הוא דגזרו ביה, גזירה שמא יאמרו אופין מיום טוב אף לחול. וכיון דאצרכוה
רבנן עירובי תבשילין - אית ליה היכירא.

לֹא תַעֲשׂוּ - מרכא (או מונח) סלוק (או אתנח), רבוי והגבלה. מגביל את הלא תעשה ומרבה את ההיתר:

רבוי: אפשר כי הטעמים מלמדים לרבות בהיתר של בישול מיו"ט לשבת **הואיל ומיקלעי ליה אורחים**
ההגבלה: היא גזרת רבנן מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביום טוב, ורבנן הוא דגזרו ביה, גזירה שמא יאמרו אופין מיום טוב אף לחול.
וכיון דאצרכוה רבנן עירובי תבשילין - אית ליה היכירא.

אבל גם להגבלה הזאת יש אסמכתא בפסוק (**שמ' בשלח טז,ג**) **אֵת אֲשֶׁר-הֵאֲפִי וְגו' תורה תמימה** - מכאן סמכו חכמים לעירוב תבשילין
מן התורה [הא כיצד] דאמר ר' אליעזר, **אֵת אֲשֶׁר-הֵאֲפִי אִפּוּ וְאֵת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בְשֵׁלוֹ** [ללמד על יו"ט שחל להיות בערב שבת]
שאינן אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושלו^(לד) **[ביצה ט"ו ב']**:

תורה תמימה הערה לד) והו"ל (והוה ליה) לומר **היום אפוי ובשלו**, אלא רמז הוא שיש לך יום ששי שאין אופין ומבשלין לצורך מחר, וזהו יו"ט
שחל בערב שבת אלא אופין ומבשלין על האפוי והמבושל ביום ה', וזהו ענין עירוב תבשילין, כלומר שאופה ומבשל מיו"ט לשבת ביחד עם מה
שאפוי ובשל מערב יו"ט לשם שבת ונמצא שלא התחיל במלאכה זו ביו"ט אלא גמר אותה מלאכה שהתחיל מערב יו"ט. והנה מתבאר בסוגיא
דפסחים מ"ו ב' דעיקר היתר בישול מיו"ט לשבת הוא מטעם **הואיל ואי מקלעי ליה אורחים חזי לדידיה ביו"ט גופיה**, ורק חכמים תקנו עירוב
תבשילין משום היכר שלא יאפו מיו"ט לחול, ועוד טעמים יש בזה, נסמכו זה ברמז על הפסוק שלפנינו, והוי דרשה זו אסמכתא בעלמא, וגו'
אמר רבי אליעזר מהלשון הכפול **אִפּוּ ... בְשֵׁלוּ** סמכו חכמים לעירובי תבשילין מן התורה, בישראל לפני היו"ט אתה יכול להמשיך ולבשל
ביו"ט לשבת, אפית לפני היו"ט אתה יכול להמשיך ולאפות מיו"ט לשבת. מהראשונים סוברים שעירוב תבשילין צריך להיות מאפוי
וממבושל.

(ג) פסוקים אחרים בעלי תוכן **כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ** שלא נוצלו עדיין.

בבלי ביצה יא,א משנה. בית שמאי אומרים: אין נוטלים את העלי לקצב עליו בשר, ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים: אין נוטלין
את העור לפני הדורסן, ולא גביהנו, אלא אם כן יש עמו כזית בשר. ובית הלל מתירין.

במשנה זאת ועוד בגמרא נידונות מלאכות שונות בעלות קשר ישיר (כגון כאן כלים לשימוש בחיתוך בשר) או עקיף (כגון כאן נתינת עור
שהופשט מבהמה שנשחטה לצורך יו"ט לפני הדורסן) למלאכות צרכי נפש, ואף על פי כן נאסרו מדרבנן. אפשר שהמגבלה של אתנח או
סלוק במלים **לֹא תַעֲשׂוּ** בפסוקים השונים שנותרו ללא ניצול עד עתה, מהווים בסיס לגזרת רבנן להגביל מיני פעולות במלאכות עם קשר
כלשהו למלאכות צרכי נפש.

בבלי חגיגה יח,א מכלל דתרוייהו סבירא להו דחולו של מועד אסור בעשיית מלאכה, מנהני מילי? דתנו רבנן: (שם' מש' כג,ט) **את-תנן המצוות**
התשמו' שבעת ימים, לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה, דברי רבי יאשיהו.

רבי יונתן אומר: אינו צריך, קל וחומר: ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לפניהן ולאחריהן - אסור בעשיית מלאכה, חולו של מועד שיש קדושה לפניהן ולאחריהן - אינו דין שיהא אסור בעשיית מלאכה? - ששת ימי בראשית יוכיחו, שיש קדושה לפניהן ולאחריהן ומותרין בעשיית מלאכה! - מה לששת ימי בראשית - שאין בהן קרבן מוסף, תאמר בחולו של מועד - שיש בו קרבן מוסף. - ראש חדש יוכיח, שיש בו קרבן מוסף - ומותר בעשיית מלאכה! - מה לראש חדש שאין קרוי מקרא קדש, תאמר בחולו של מועד שקרוי מקרא קדש, הואיל וקרוי מקרא קדש - דין הוא שאסור בעשיית מלאכה.
תניא אידך: (ז' אמר כג,ה) **כל-מלאכת עבודה לא תעשו**: לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה, דברי רבי יוסי הגלילי.
רבי עקיבא אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר (ויקרא אמר כג,ד) **אלה מועדי ה'** וגו'; במה הכתוב מדבר? אם בראשון - הרי כבר נאמר שבתון, אם בשביעי - הרי כבר נאמר שבתון. הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד, ללמדך שאסור בעשיית מלאכה.
תניא אידך: (דברים ראה טז,ח) **ששת ימים תאכל מצות ובנים השביעי עצרת לה'** מה שביעי עצור - אף ששת ימים עצורין, אי מה שביעי עצור בכל מלאכה - אף ששת ימים עצורין בכל מלאכה? תלמוד לומר: (ד' ראה טז,ח) **ובנים השביעי עצרת** - השביעי עצור בכל מלאכה, ואין ששה ימים עצורין בכל מלאכה. הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים, לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר, איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת. (אף שנאמר ששה ימים, יום ראשון של פסח כבר נאסר בפסוקים אחרים ולכן הכוונה לימי חול המועד בלבד)

תוספות בבלי חגיגה יח,א חולו של מועד אסור בעשיית מלאכה - לכאורה משמע דמלאכה דמיתסרא ביה מדאורייתא דמפיק ליה מפסוק וכן בפרק ב' דמו"ק (דף יא: ושם) לא מיבעיא אבל דמדברנן אלא אפילו חוש"מ דאורייתא וכן פי' התם בקונטרס וקשה לר"ת דא"כ דבר האבד וכמה מלאכות דשרינן התם היכי משתרו וכי היכן מצינו איסור דאורייתא מקצתו אסור ומקצתו מותר ועוד דתנן בפ"ג דמגילה (דף כא.) כל מקום שאין יו"ט ויש מוסף קרוין ד' כגון חוש"מ ור"ח אלמא לא מיתסר מלאכה מדקאמר דאין יו"ט ועוד דכילי ליה בהרי"ח דרבנן כדאמרנן בירושלמי דתענית ובמקום שנהגו הל"ן נשיא דרגילין דלא למיעבד עבידתא בריש ירחא מנהגא הוא ועוד מצינו בירושלמי בפרק שני דמו"ק כלום אסור מלאכה אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויהיו יגיעים בתורה והם פוחזין ואוכלין ושותין משמע לישנא דמדברנן הוא וכן בפ"ב דמו"ק (דף יב:) גבי ובלבד שלא יכרין מלאכות במועד ובעי בגמרא כיון ומת מהו שיקנסו בנו אחריו את"ל צום אוזן הבכור ומת קנסו בנו אחריו התם איסורא דאורייתא משמע דמלאכה במועד הוי דרבנן ומיהו יש לדחות דאמכיון מלאכות במועד קאי דהשתא מיהא ליכא איסורא דאורייתא כיון דדבר האבד הוא מ"מ משמע לפי האמת דלא מיתסר רק מדרבנן וכי קאמר התם בריש פירקא לא מיבעיא אבל דרבנן אלא אפילו חוש"מ דאורייתא כעין דאורייתא קאמר לפי שיש לו סמך [מקרא דאורייתא אבל ימי האבל ליכא אסמכתא אלא] מדברי קבלה דכתיב והפכתם חגיכם אבל (עמוס ח) ודקאמר הכא אלא בחוש"מ מי שרי א"כ משמע דאסור מן התורה וי"ל לאו משום דלא משתרי מדאורייתא אלא כיון דאקרא סמכינן ליה למיתסר לא מסברא ליה לאוקמי קרא דשרי בהדיא בהכי וכן פירש הר"ב בשם רבינו יב"א דמלאכה דמועד מדרבנן ולא כפירוש רבינו שמואל שפירש בערבי פסחים (פסחים דף קיח.) גבי כל המבזה את המועדות כגון עושה מלאכה בחוש"מ והא ליתא דמדברנן הוי וכדפי' והא דאמרנן גבי כותים ותיפוק ליה משום לפני עור לא תתן מכשול במלאכה דחוש"מ משום דסמך פשטא דקרא הוי והוי ליה צדוקין מודין בה. (ואם צדוקים מודים משמע שיש לזה מקרא בתורה)
מה ראשון ושביעי כו' - הוה מצי למפרך מה להני שכן דבר האבד מיתסר אלא שאין זה ק"ו גמור רק גלוי מילתא בעלמא לפי מה שפיר' דמלאכה לא מיתסר רק דרבנן.

מניין לחולו של מועד שאסור במלאכה?

שמות בא יב,טז: פסוק בסיס של ר' יונתן

ובנים הראשון מקרא-קדש ובנים השביעי מקרא-קדש יהיה לכם
כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם:

שמות משפטים כג,טו: פסוק בסיס של ר' יאשיהו

את-תנן המצוות השמו' שבעת ימים תאכל מצות פאשר צויתך למועד תדש האזיב פי-בו יצאת ממצרים
ולא-ירא פני ריכם:

ויקרא אמר כג, ... פסוקים שונים שהם בסיס לרבי יוסי הגלילי על איסור מלאכה בחולו של מועד, ולפי פי' רש"י בבלי חגיגה יח,א כל מלאכת עבודה לא תעשו וכו' - וסמך ליה שבעת ימים תקריבו אשה. משמע שמדובר בפסוקים **ויקרא אמר כג,ה**: **בנים הראשון**

מקרא-קדש כל-מלאכת עבודה לא תעשו: **ויקרא אמר כג,ו**: **שבעת ימים תקריבו אשה לה'**

(**ויקרא אמר כג,ד**) **אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר-תקראו אתם במועדיהם**: פסוקי בסיס לרבי עקיבא ללמד על איסור מלאכה בחולו של מועד

ויקרא אמר כג,ז: **אלה מועדי ה' אשר-תקראו אתם מקראי קדש לתקריב אשה לה' עלה ומנחה זבח ונסכים דבר-יום ביום**:

דברים ראה טז,ח: פסוק בסיס לתניא ב-בבלי חגיגה יח,א הדורשת מפסוק זה שהחכמים מחליטים אלו מלאכות מותרות ואלו אסורות בחול המועד, לעומת תו"כ שרק הבחין בין מלאכת דבר האבד והלא אבד.

ששת ימים תאכל מצות ובנים השביעי עצרת לה' אל-היך לא תעשה מלאכה:

ר' יונתן מקיש בקל וחומר (ותוס' מעיר שאין זה קל וחומר גמור רק גלוי מילתא) מקדושת יום ראשון ויום שביעי של פסח אל ימי חול המועד שביניהם, שאף הם יקראו מקרא קדש ויאסרו במלאכה. אלא שבא תו"כ והברייתא ב-בבלי חגיגה יח,א ומלמדים שהחכמים קובעים ההבחנה בין מלאכה שהיא דבר שאינו אבד ונאסרת ומלאכה שהיא דבר האבד ומותרת להיעשות. פסוקו של ר' יונתן מכיל תבנית טעמים פעמיים זקף בין שני קיסרים, שתפקידה להקיש (אבל לא דווקא בקל וחומר)

שמות בא יב,טז: וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש - פעמיים זקף בין שני קיסרים, תבנית טעמים להקיש ממנה אל משה דומה ור' יונתן לומד להקיש מהפסוק שגם חילו של מועד יקרא מקרא קדש ומכך יקבל חשיבות לאסור מלאכות מסוימות כדי לשמור על **כל-מלאכה לא-יעשה בהם** – זקף-קטן בתפקיד שתיים, אפשר שמרמז על שני מיני ימים בחג. ימים הנקראים מקראי קדש וימי חול המועד שע"י היקש נקראים מקראי קדש. וע"פ תו"כ ותנאי ב-בבלי חגיגה יח,א נדרש פירוט המלאכות המותרות בחול המועד שנראה שמדאורייתא כולם מותרות אלא שיש סמך במקרא לאסור מרבנן.

לשיטת התוס' שאיסור מלאכה הוא מדרבנן ורבי יוחנן ואחרים השתמשו במקראות כאסמכתא. ונראה לומר כי לפחות בדעת רבי יוסי הגלילי יש רמז בתבניות טעמי המקרא לאיסור מלאכה בחוה"מ מדאורייתא או מדרבנן.

8. ויקרא אמר כג,לה: ביום הראשון מקרא-קדש כל-מלאכת עבודה לא תעשו:
9. ויקרא אמר כג,לו: שבעת ימים תקריבו אשה לה' ביום השמיני מקרא-קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לה' עצרת הוא כל-מלאכת עבודה לא תעשו:

כג,לו: שבעת ימים – (סלוק) מונח זקף-קטן והוא תיאור ואחריו **תקריבו אשה לה'** – פעולה, כאן מצווה, תבנית טעמים של כעין לימוד אלפניו ולאחריו, המסמך את **שבעת ימים** אל הכתוב אלפניו וכאילו כתוב ברצף **כל-מלאכת עבודה לא תעשו שבעת ימים**

עיון בדין ודברים של הטורי אבן מניין לחולו של מועד שאסור במלאכות מסוימות הן מדאורייתא?
שמות בא יב,טז: טורי אבן אומר כי שלשה הפסוקים הבאים קובעים איסור מלאכה ליום א' ויום ז' בלבד (=ממעט) (פסוק בסיס של ר' יונתן)

וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם
כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם:

4. ויקרא אמר כג,ז: ביום הראשון מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו:
5. ויקרא אמר כג,ח: והקרבתם אשה לה' שבעת ימים ביום השביעי מקרא-קדש כל-מלאכת עבודה לא תעשו: פ

טורי אבן אומר כי הפסוק הבא מרבה איסור מלאכה לכל ימי חול המועד

דברים ראה טז,ח: ששת ימים האכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך לא תעשה מלאכה:

לכן על כרחך מסרו לחכמים להכריע אלו מלאכות מותרות (דבר האבד) ולאסור השאר בחול המועד. ומה שהתנאים השונים דרשו על קדושת ימי חול המועד כל אחד בדרשתו, והיות ולא נאמר בחול המועד איסור מלאכה מפורש על כרחך שמסרן הכתוב לחכמים.

(רבי יונתן ככעין קל וחומר, ורבי עקיבא מפסוק אלה מועדי ה', רבי יוסי הגלילי **ויקרא אמר כג,לה: ביום הראשון מקרא-קדש כל-מלאכת עבודה לא תעשו**, בתבניות טעמים **כל-מלאכת עבודה** – מרכא טפחא, יתור לרבות לאיסור מלאכה את ימי חול המועד מה שתו"כ דרש מסמיכות לקרא **כג,לו: שבעת ימים תקריבו**, והסיום **לא תעשו** מרכא סלוק (ובפסוקים אחרים מונח אתנח), בא לרבות ההגבלות של ההשוואה לימי היום טוב עצמן ולהתיר מלאכות שונות.)

טורי אבן מסכת חגיגה דף יח עמוד א מביא דברי הרא"ש והרא"ש רפ"ק דמ"ק^(ט) (ראש פרק קמא מועד קטן) הוסיף לומר דאינו אלא מדרבנן ואמר דהתינה למאן דדרש (התניא) **(דב' דאה טז,ח) וביום השביעי עצרת** לדידיה מסר הכתוב לחכמים משום דמקראי משמע לאסור במקצת מלאכה ולא בכל מלאכה אבל שאר תנאי דדרשי איסור מלאכה מקראי(ריה"ג ור"ב) או מק"ו (ר' יונתן) מנ"ל (מניין להם רמז) לחלק במלאכה, ועוד איך דרש (ר' יאשיה) מ **(שמות משפטים כג,טו) את-תג המצות תשמר** איסור מלאכה לחש"מ א"ו (לחולו של מועד אלא ודאי) אסמכתא בעלמא היא (כל דרשות הן אסמכתא ולא במפורש).

טורי אבן מפרש כי המלים **את-תג המצות תשמר** מתייחסים לכתוב אחריו **שבעת ימים האכל מצות** לומר שכל שבעת הימים תשמור ממלאכה. ומה שכתב הרא"ש שהקל וחומר (של רבי יונתן) עוקר את הפסוקים ממשמעותם, ומשווה את כל ימים לאיסור מלאכה, ואילו לפי הכתוב יש הבדל בין יום א' ויום ז' בחג הפסח ובין ימי חול המועד שביניהם (עד כאן דברי הרא"ש).

ודעת הטורי אבן שהק"ו לא מוציא הפסוקים ממשמעותם כי באמת יש הבדל בין איסורי המלאכות של חול המועד ואיסורי המלאכות של יום א' ויום ז'. ואחרי כן הוא מביא ראיות שאיסורי מלאכות מסוימות בחול המועד הם מדאורייתא.

ראיה ראשונה: הרא"ש מקשה על שיטתו מדרשת רבי יוחנן האומר שפירוש חג האסיף היינו חג הבא בזמן אסיפה, ואי אפשר לפרש חג שאוספים בו (היוצא מדברי ריש לקיש) כי בחול המועד אסור לאסוף. ולכאורה אם מן התורה מותר לאסוף בחול המועד שוב ניתן לפרש הפסוק כסלקא דעתך (כפשוטו) חג שאוספים בו. וזה מקשה על שיטתו של הרא"ש שמותר לעשות מלאכה בחול המועד (מסקנת הטורי אבן שאיסור המלאכות בחוה"מ הוא מהתורה). הרא"ש מיישב שכונת רבי יוחנן שאם כוונת הפסוק להתיר בפירוש אסיפה בחול המועד החכמים לא היו יכולים לאסור, ולכן פירש רבי יוחנן שכונת הפסוק היא אחרת (תקופה שאוספים בה), ולכן יכלו החכמים לאסור מלאכה בחול המועד. (מסקנת הטורי אבן הסבר זה דחוק).

ראיה שנייה: בבלי מועד קטן יא,ב בראש פ"ב כתב לא מיבעיא בימי אבולו מדרבנן (שודאי התירו משום הפסד, היינו מלאכת דבר האבד) אלא אפילו במועד דאיסור מלאכה מדאורייתא במקום פסידא שרו רבנן. הרא"ש פירש כי כוונת הגמרא שזה כעין דאורייתא, בגלל שיש סמך בפסוקים. (מסקנת הטורי אבן כי הסברו של הרא"ש על הגמרא מו"ק יא,ב דחוק ויש לקבל דברי הגמרא כפשוטם שאיסור מלאכות בחוה"מ מן התורה). (הטורי אבן מביא עוד ראיות אחדות שאיסור מלאכות בחוה"מ מן התורה).